

TRENDRAPPORTEN 2026

AI:s genomslag inom inköp och logistik

Silf

SAMMANFATTNING

Användningen av AI inom inköp och logistik är fortfarande begränsad, men förväntningarna på teknikens framtida betydelse är höga. Studien visar att organisationer främst ser potential i snabbare och mer kostnadseffektiva processer samt i AI som beslutsstöd i standardiserade arbetsflöden. De största hindren är inte finansiering eller teknik, utan brist på tydliga användningsområden, operativ anpassning och kompetens för att omsätta AI potential i praktisk verksamhetsnytta. I rapportens perspektivavsnitt diskuteras resultaten i ett bredare organisatoriskt och strategiskt sammanhang samt vilka förutsättningar som krävs för ett ökat genomslag av AI.

Lars Silver

Professor vid Handelshögskolan vid Umeå Universitet, i samarbete med Silf Competence och Silf Network

Innehållsförteckning

Introduktion av undersökningen	2
Betydelse av AI	3
Hur används AI idag.....	4
Potential av att använda AI	5
Organisationens förutsättningar för att kunna använda AI	6
Framtidsplaner för AI.....	9
Slutsats	10
Perspektiv kring AI inom inköp och logistik.	11
<i>AI och generativ AI-integration för prediktivt beslutsfattande</i>	11
<i>Etik och bias i AI-drivna inköpsbeslut</i>	11
<i>Regulations and compliance</i>	11
<i>Datasäkerhet och integritet</i>	12
<i>Integration och teknisk implementering</i>	12
<i>Hållbarhet och aspekter av ESG</i>	12
<i>Risk management i leveranskedjor</i>	12

Introduktion av undersökningen

Denna undersökning har gjorts av Silf, i samarbete med professor Lars Silver vid Umeå universitet, i syfte att klargöra hur synen på AI ser ut utifrån perspektivet om det är ett viktigt medel för beslutsstöd och beslutsfattande inom inköp och logistik. De som svarar är prenumeranter till Silf. 45 % är anställda på företag med mer än 500 anställda och därmed är det rimligt att merparten av organisationerna har utvecklade förväntningar om hur AI skulle kunna användas. Ungefär 50 % av de svarande har chefspositioner, så det får antas att dessa är införstådda med företagets inställning och kapacitet att hantera AI inom inköp och logistik. I vilka branscher de svarande är anställda i varierar stort. Tillverkande industri är störst med 37 %, med inslag av bygg/fastighet och offentlig sektor på 10 %.

Det övergripande resultatet är att inslaget av AI är lågt inom inköp och logistik idag. Men det finns en stark tro på att AI på sikt kommer att vara en väsentlig del av inköp och logistik. Framför allt kommer AI enligt de svarande att leda till snabbare och kostnadseffektivare processer. Det finns finansiering, det finns inte legala problem eller svårigheter att anpassa AI till existerande system. Det som däremot saknas idag är en tydlig konkret användning för AI, bristande kompetens att se denna användning och en brist på anpassning till den operativa verkligheten i organisationen. De svarande anger att det kommer att satsas på AI inom de kommande fem åren, men det är inte givet att det i praktiken kommer att leda till betydande kostnadsbesparingar.

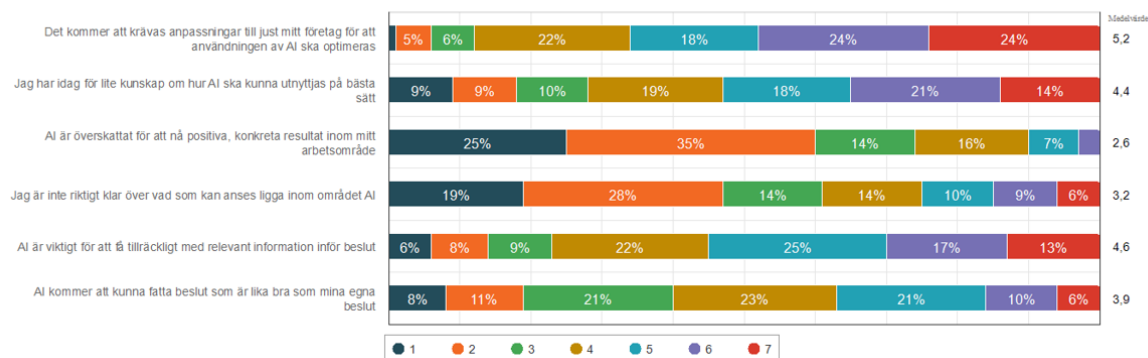
Betydelse av AI

Utifrån undersökningen kan det konstateras att AI generellt är ett intressant verktyg för att utveckla organisationen. Ett stort antal svarande menar att det både finns begränsningar i den egna kompetensen när det gäller praktisk användning av AI för att nå resultat men också att det är svårt att se hur AI kan anpassas till den egna organisationens operativa verklighet. De flesta svaranden verkar ha en bra uppfattning om vad AI handlar om, samtidigt finns inte uppfattningen att AI självklart kan ge stöd till beslut eller kommer att kunna fatta egna centrala beslut. Detta är intressant i och med att det är just dessa två faktorer som kommer att avgöra om AI kommer att bli så viktigt som kan förmodas, förmågan att antingen på ett avgörande sätt kommer att förbättra beslut eller till och med att fatta beslut. För närvarande är inte ens förmågan att bidra till underlaget för beslut självklart, där 55 % av de svarande anser att AI är viktigt för att kunna fatta rätt beslut.

Håller du med om följande påstående om AI:s betydelse inom ditt arbetsområde

Skala 1-7 där lägsta betyg är 1 och 7 högsta betyg

Antal svar: 87

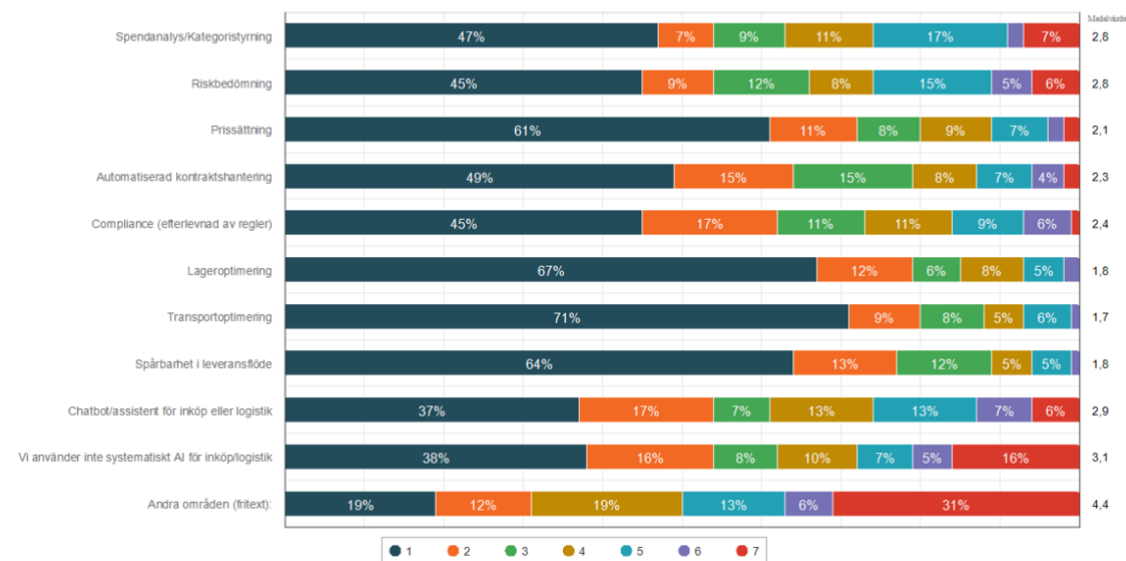
Hur används AI idag

Ett enkelt konstaterande kan göras i och med denna undersökning, och det är att för praktisk operativ verksamhet har inte AI idag en avgörande betydelse inom inköp. Särskilt inom de två stora logistikverksamheterna transport och lageroptimering är användningen låg. Men överlag är användningsgraden låg. Här är det viktigt att göra en distinktion om vad som är AI och vad som är automatiserad digitalisering. Exempelvis en automatiserad kontrakthantering kan ses som mer av en automatiserad digitalisering, där det typiskt handlar om standardkontrakt. I fältet annan användning som är betydligt högre är de områden som angivits typiskt för automatiserad digitalisering, det vill säga att analysera text för att läsa av om denna följer den standard som finns inom fakturor, avtalsbekräftelse och avtalsanalys. Skillnaden mellan automatiserad digitalisering och AI skulle i så fall vara att det inte krävs så mycket "intelligens" för denna typ av hantering. Vi kan helt enkelt konstatera att det finns olika tolkningar av hur självständigt ett system behöver vara för att kallas AI. 74 % av de svarande anser att AI i låg utsträckning används i den egna inköpsorganisationen.

Använder ni AI idag inom något av följande områden

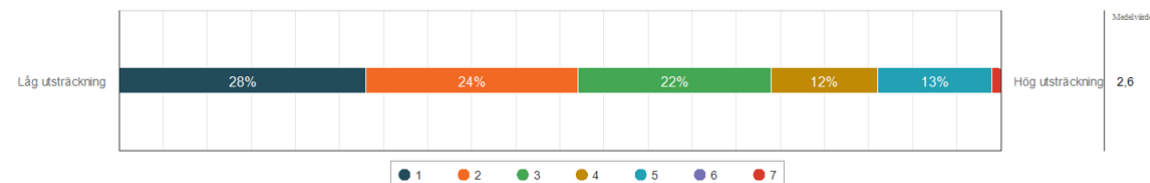
(Skala 1–7, där 1 = Inte alls, 7= väldigt mycket)

Antal svar: 87

I hur stor utsträckning upplever du att AI används i era inköps-/logistikprocesser

Antal svar: 86

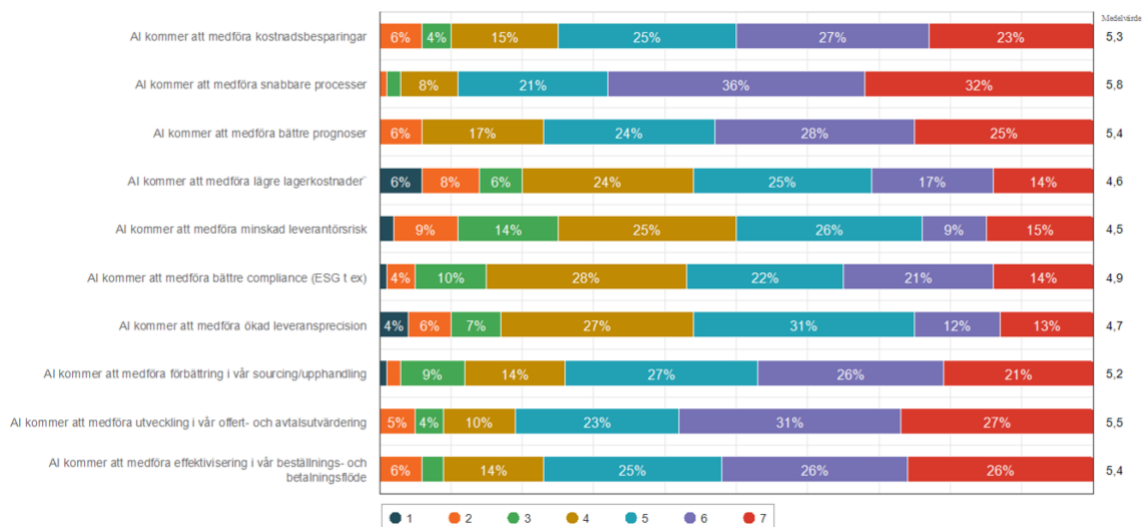
Potential av att använda AI

Det är en sak om AI används idag och en annan om det finns en upplevelse av att AI kommer att användas mer i framtiden. Inte oväntat ger undersökningen i sin helhet bilden av att AI inte används så mycket idag, och detta beroende på att det är svårt att hitta den konkreta användningen och att anpassningen är för svag. Däremot är det många som ser den framtida potentialen inom AI. Inom i stort sett alla processer som organisationen själv hanterar finns en stor potential. Särskilt inom vad som redan idag kan ses som nära delautomatiserade processer, såsom sourcing/upphandling, offert- och avtalsutvärdering och beställning/betalning. Snabbhet är faktiskt centralare än kostnadsbesparingar, men bägge är viktiga. Bland de områden som har en något mer oklar framtid, är de områden vilka är mer komplicerade att bara göra en numerär analys, till exempel leverantörsrisk. Att compliance är svagare är kanske lite förvånande, då EU med stor sannolikhet kommer att utöka sitt inflytande över regleringar framöver.

Här är frågor om hur du upplever att AI kan underlätta för ert företag i framtiden

Skala 1-7 där 1 är lägsta betyg och 7 högsta betyg

Antal svar: 87

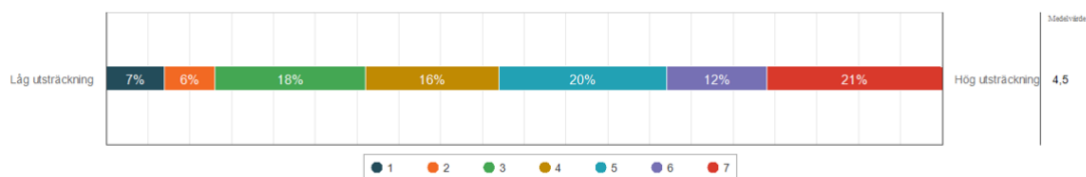

Organisationens förutsättningar för att kunna använda AI

Vilka förutsättningar finns då för att implementera AI? En fråga är kostnadsfrågan. Här kan vi se att merparten av företagen rimligen har kapital att investera i AI-lösningar. Men, kopplat till frågan om användning är det kanske så att det idag inte finns tillräckligt bra och anpassade lösningar för företag som inte är direkt kopplade till AI-utveckling som affärsidé. Det kan jämföras med området affärssystem, som har en decennier lång utveckling för att kunna täcka hela företagets behov. Här finns en klarare marknad. Det finns en generell kompetensbrist avseende användningen av AI. Och det är fullt rimligt att avvakta stora investeringar när användningsmöjligheterna inte är uppenbara. Data som underlag upplevs inte som ett problem i sig. Det upplevs inte finnas legala problem att implementera AI, ej heller är de existerande systemen i organisationen en svårighet. Slutligen anses ledningen vara intresserade av utveckling inom AI. Givet den uppenbara potentialen för snabbare och kostnadseffektivare processer i företaget, samt det generella intresset för AI, så vore det kanske märkligt om de inte skulle vara intresserade. Så, sammanfattningsvis, förutsättningar finns på samma sätt som uppfattningen av potential.

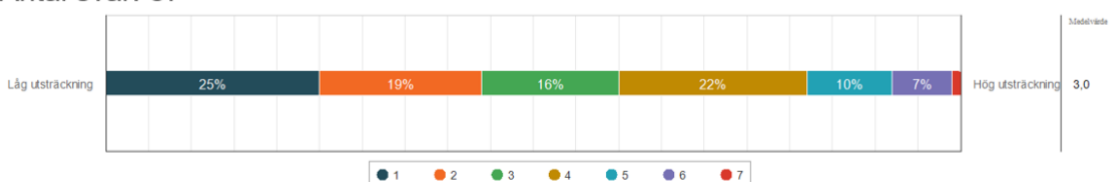
Upplever du att ditt företag uppnår utställda lönsamhetskriterium för det senaste året

Antal svar: 86

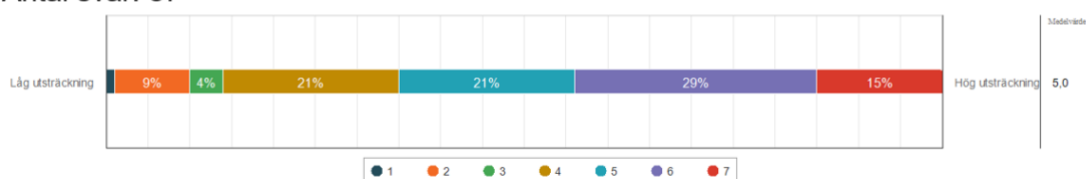
I vilken utsträckning har ni anpassat AI efter ert företags behov

Antal svar: 87

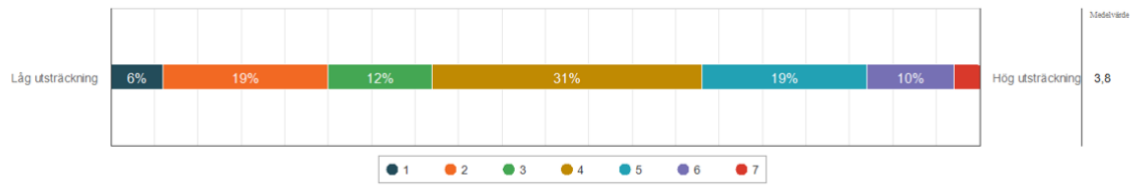
Är bristande kompetens en svårighet för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 87

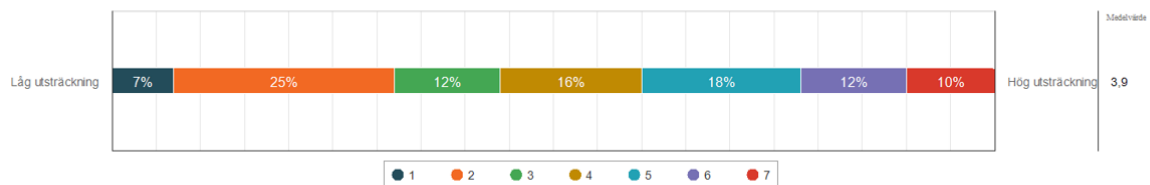
Är investeringskostnader ett problem för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 86

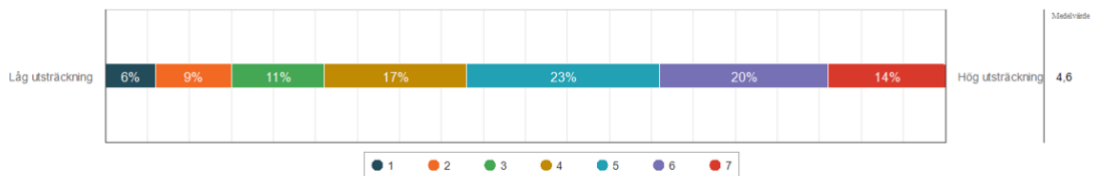
Är bristande tillgång till data ett problem för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 87

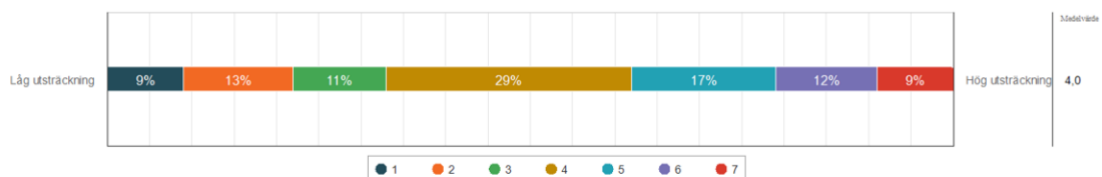
Är bristande systemstöd ett problem för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 87

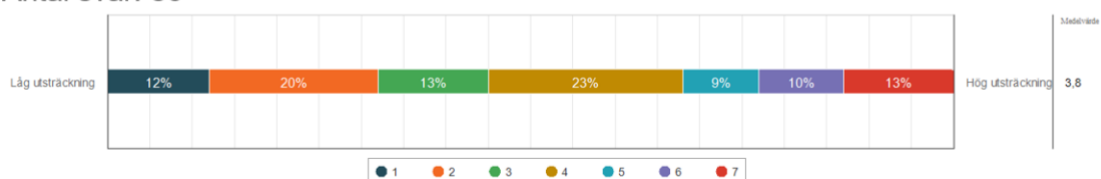
Är bristande tilltro till positiva, konkreta resultat ett hinder för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 85

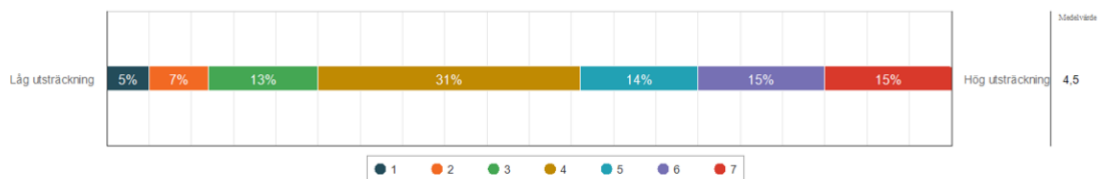
Är osäkerhet gällande lagar (GDPR, AI Act) ett hinder för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 86

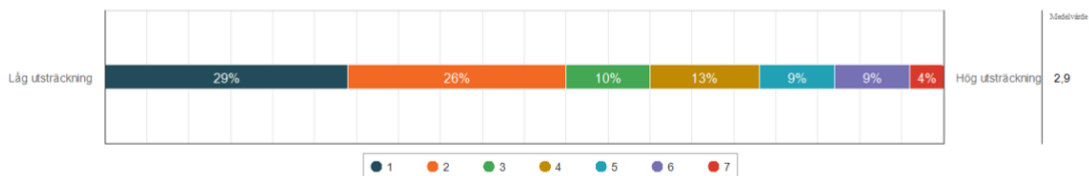
Är svårigheter att integrera med befintliga system ett hinder för att implementera AI inom er organisation

Antal svar: 86

Är ledningens ointresse för att implementera AI ett hinder inom er organisation

Antal svar: 87

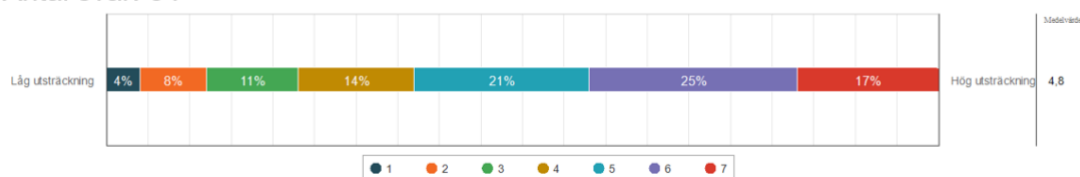

Framtidsplaner för AI

En majoritet av de svarande anser att deras företag kommer att öka investeringar inom AI kopplat till inköp och logistik. Det är dock intressant att notera att 42 % ser i mycket hög utsträckning ökade investeringar men bara 24 % ser tydliga kostnadsbesparingar. Detta säger delvis att det ändå finns en viss skepsis om att investeringar i området kommer att ge tydliga kortsiktiga resultat. Detta talar också för att det behövs konkretisering och anpassning för att AI ska bli aktuellt. Det kan också tala för att flera aktörer vill vara intresserade och aktiva i fältet, men kanske inte vill introducera en operativ användning före alla andra i branschen.

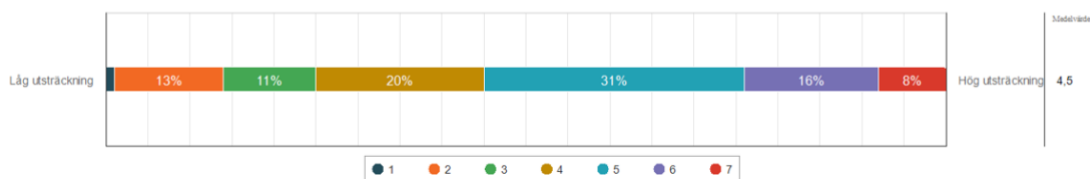
Har ni som företag ambitioner att öka investeringar inom AI kopplat till inköp eller logistik de närmaste 5 åren

Antal svar: 84

Anser du att ni inom ert företag kommer att nå betydande besparingar kopplade till AI inom de närmaste åren

Antal svar: 87

Slutsats

Det finns i undersökningen ett starkt stöd för att AI är inom inköp och logistik för att stanna. Detta är kanske inget kontroversiellt. Men också att de flesta organisationer anser sig ha en låg användning av AI. Det som kan vara intressant är att AI idag saknar tillräckligt tydlig användning och anpassning för att investering i nya system ska ta stor fart. Det som kan ses i resultatet, och kommentarer kring resultatet, är att AI primärt kommer att användas som beslutsstöd i standardiserade processer. Detta kan ses som lågt hängande frukter, och att använda AI med en relativt låg risk. Det finns en viss brist på kompetens i organisationerna avseende hur AI kan användas operativt, både på individuell och organisatorisk nivå. Här krävs en samverkan mellan personal och ledning för att utveckla metodik för anpassning. Det går att se paralleller mellan exempelvis affärssystem och AI. Till exempel att hitta användningar som faktiskt är operativt optimala för just denna organisation. Förutsättningar finns för att utveckla AI, potentialen anses finnas, men återigen, hur det ska ske är desto mer oklart.

Perspektiv kring AI inom inköp och logistik.

AI kommer med största sannolikhet vara en betydande kraft framöver. Debatten kring AI går hela vägen ifrån att vara en revolutionerande positiv samhällsnytta, till att vara en fara. På organisationsnivå är AI något helt annat. Det är en del av en långsiktig utveckling emot automatiserad digitalisering. På samma sätt som med självstyrande fordon är det inte en utveckling som har skett på kort tid, tvärtom finns decennier av kunskap. Vad AI är kanske bäst på är att visualisera och presentera data i olika form. AI kan inte bara leta dokument, utan även jämföra dessa och, i viss mening, kvalitetspröva dessa. Det kan diskuteras hur mycket av detta som är artificiell intelligens, men det är inte första gången ett namn ges på processer som lovar mer än de kan ge. Det är ett nytt fält, vilket innebär att exempelvis hur lagstiftning kommer att se ut inom området får vänta ett antal år. I dessa perspektiv tar jag upp några perspektiv att fundera över i användningen av AI.

AI och generativ AI-integration för prediktivt beslutsfattande

Det som är intressant för AI och generativ AI avseende beslutsfattande är att bidra till beslutsstöd eller beslutsfattande inom ett antal områden. Särskilt inom områden där förutsättningar kan ändras fort och där det finns ett tillräckligt underlag för att göra prediktioner om sannolika utfall utifrån detta underlag. Det kan handla om att göra prognoser i realtid, att ändra efterfrågeplanering, att hantera risk och att automatisera påfyllning av lager. Det finns också goda förutsättningar att inom verksamheter där exempelvis råvarupriser dominerar att ha en dynamisk prissättning. Nyckeln för att det ska fungera är just att underlaget för AI att göra dessa prediktioner är tillräckligt relevant och omfattande.

Etik och bias i AI-drivna inköpsbeslut

Ett problem med AI idag är att AI är oerhört känsligt för att den information den baserar sina resultat på är historisk. Det finns stor anledning att misstänka att AI till del är utsatt för exempelvis confirmation bias. Finns det tio källor som menar att utvecklingen går åt ett håll och en källa som säger tvärtemot, baserad på ny information, så kommer AI i första hand gå på de tio källorna. AI har inget utvecklat system för att kvalitativt bedöma vilka källor att tro på. Därmed finns problem i att lita på AI:s utsagor. AI är också känslig för rent felaktig information.

Hur kan vi garantera att AI inte bygger på konfirmeringsbias, till exempel att den bara påverkas av tidigare erfarenheter och inte av framtida utveckling?

AI är utmärkt på att sortera information, men är sämre på att eliminera felaktig information och att välja den bästa tillgängliga informationen.

Regulations and compliance

Hur AI kommer att regleras framöver är rätt okänt. Det som med största sannolikhet kommer att hända är att AI kommer att regleras och att EU med största sannolikhet kommer att vara mycket aktiva inom området. Idag finns en stark rörelse inom EU att reglera företagande utifrån ett konsumentperspektiv och att reglera hållbarhet, som exempelvis förpackningar med mera. Detta är frågor som kanske mest var aktuella för fem år sedan. Och det är den tid vi kan räkna med när det gäller lagstiftning. EU:s AI act och GDPR är exempel på lagstiftning som kommer att påverka. EU är känt för att vara mer reglerat än andra marknader. Det kan hända att en ny politisk majoritet kan ändra på detta, men i dagsläget är relativt omfattande regleringar att vänta.

Hur hanterar vi EU:s AI Act och GDPR i användningen av AI?

Rättssystemet ligger ett antal år efter den nuvarande utvecklingen, men EU kommer så småningom att komma ikapp. EU är mer reglerat än andra marknader.

Datasäkerhet och integritet

En fråga som också kommer att dyka upp är dels frågor om hur tillförlitligt AI är gällande datasäkerhet och integritet. Går det med säkerhet att lita på AI utifrån att andra kan manipulera den data AI använder. En annan fråga är risken för att när vi öppnar våra system för att använda öppna källor uppstår cybersäkerhetsrisker för vår organisation. Cybersäkerhet är inte ett minskande problem, utan snarare ett snabbt ökande problem. Dessa risker innebär att viss potential för användning av data för AI-ändamål kommer att minska eller helt förhindras.

Hur skyddar vi vår egen data från våra konkurrenters nyfikna ögon?

Vi vill ha så mycket data som möjligt från öppna källor, men vi vill inte exponera våra kritiska data för andra.

Integration och teknisk implementering

Integration och teknisk implementering i befintliga lösningar är definitivt en väsentlig fråga. AI ger oss möjligheter i att införskaffa bättre mätning av KPI och visualisering av data. Men detta kräver ett antal beslut om hur AI ska integreras i vår existerande affärssystemlösning.

Hur integrerar vi AI i våra befintliga ERP-lösningar och skapar bättre KPI:er för att göra bättre analyser?

ERP har svårigheter i att analysera interna data på ett korrekt sätt. Vad händer när vi verkligen exponerar det systemet för en värld av öppen information?

Hållbarhet och aspekter av ESG

AI kan potentiellt sätt användas väldigt produktivt för att bättre mäta hållbarhet i många dimensioner. Alltifrån i strävan efter en ökad användning av gröna leverantörer och grön logistik. AI kan underlätta såväl ekonomisk redovisning som hållbarhetsrapportering, exempelvis via ESG. En intressant och viktig observation är att AI i sig har en tydlig negativ hållbarhetsinverkan. Användning av AI leder till en väsentligt ökad förbrukning av elektricitet. Därmed blir användningen i stor skala av AI ett klimatproblem i sig.

Hur kan AI användas för att visualisera våra ambitioner när det gäller grön logistik och användning av gröna leverantörer, exempelvis ESG?

Hur hanterar vi det faktum att AI i sig är en massiv användning av elektricitet?

Risk management i leveranskedjor

Någonting som är aktuellt idag är hur AI med prediktiv modellering kan hantera risk på en global skala. Kan AI bli ett medel för att säkra alternativa försörjningsleder när riskerna för inte minst global handel har ökat betydligt.

Hur kan AI genom prediktiv modellering hantera risker?

Och ännu viktigare, hur kan AI modellera de faktiska konsekvenserna av risker för oss?

AI är oerhört användbart för att snabbt kunna hantera allmänt vedertagna data snabbt och rätt använt trovärdigt. AI är utmärkt för att till exempel kunna kategorisera exempelvis risk, och att snabbt kunna rangordna dessa. AI är också utmärkt på att plocka upp dagsaktuell information.

Använd AI för:

- Kategorisering
- Rangordning av kategorier
- De senaste rönen

Det finns också områden där AI har betydligt större problem. Numeriska uppskattningar är exempelvis mer komplicerat. AI kan lätt och trovärdigt plocka fram BNP för ett land, eller uppgifter från en årsredovisning. Men så mycket mer avancerat än så blir det inte. Prognostisering av framtiden blir också besvärligt, framför allt då prognostisering i sig är besvärligt. AI har svårt för oförutsebara händelser. AI har också problem med djup och som den är framställd idag är den alldeles för liberal i att tolka det som AI egentligen inte har täckning för. En slutsats är att AI är lika bra på att samla information om det som har varit som den är svag på att förutse framtiden.

Använd inte AI för:

- Numeriska uppskattningar
- Prognostisering
- Djupgående forskning